

ศึกษาวิเคราะห์กรรมวิบากของพระองค์อุลิมมาเถระ

An Analytical Study of Kammavipaka of Angulimala Thera

ชูชีพ โปะชะจา

Chucheap Pochaj

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

สมหวัง แก้วสุฟอง

Somwang Kaewsufong

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

Corresponding Author, E-mail: Chu-cheap@gmail.com

บทคัดย่อ

กรรมวิบากในพระพุทธศาสนาเถรวาท แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ 1. กรรมตามคุณภาพ มี 2 อย่างคือ กรรมชั่ว (อกุศลกรรม) และกรรมดี (กุศลกรรม) 2. ตามทางแห่งการทำกรรมมี 3 อย่างคือ กายกรรม วาจกรรม และมโนกรรม 3. กรรมที่มีความสัมพันธ์กับวิบากมี 4 อย่างคือ กรรมดำมีวิบากดำ กรรมขาวมีวิบากขาว กรรมทั้งดำและขาวมีวิบากทั้งดำและขาว กรรมไม่ดำและไม่ขาวมีวิบากทั้งไม่ดำและไม่ขาว ส่วนในอรรถกถาเรียกว่า กรรม 12 แบ่งเป็น 1.กรรมตามหน้าที่มี 4 อย่างคือ กรรมส่งผลให้เกิด กรรมสนับสนุนส่งเสริม กรรมเบียดเบียน และกรรมทำหน้าที่ตัดรอน 2.กรรมให้ผลตามลำดับมี 4 อย่าง คือ กรรมหนัก กรรมใกล้ตาย กรรมที่ทำงานชิน และกรรมสักว่าทำ และ 3.กรรมให้ผลตามระยะเวลา มี 4 อย่าง คือ กรรมให้ผลในชาตินี้ กรรมให้ผลในชาติหน้า กรรมให้ผลในชาติต่อไป และกรรมไม่ให้ผล

พระองค์อุลิมมาเถระถือเป็นตัวอย่างหนึ่งของผู้ที่ประกอบกรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท โดยหลักใหญ่ๆ ท่านได้ประพฤติกกรรมทั้งที่เป็นฝ่ายอกุศลและฝ่ายกุศล ทั้งสองประการนี้จะส่งผลให้ชีวิตของพระองค์อุลิมมาเถระได้รับวิบากกรรมทั้งเศษกรรมข้ามภพข้ามชาติไม่รู้จักจบสิ้น จนได้พบพระพุทธเจ้าเป็นกัลยาณมิตรแสดงธรรมให้ฟังจนสามารถบรรลุโสดาปัตติผล จากนั้นก็ได้อุปสมบทและปฏิบัติธรรมด้วยความเพียรแรงกล้าจนในที่สุดท่านก็สามารถบรรลุเป็นพระอรหันต์ หลุดพ้นจากบ่วงกรรมที่ท่านสร้างไว้

คำสำคัญ: วิเคราะห์, กรรมวิบาก

Abstract

Theravada Buddhism is divided into three categories : 1. Quality of kamma, there are two types: the bad result of kamma (akusol) and the result of good action (kusol) 2. The way of kamma, there are three types: action, speaking and mental action. 3. Kamma to relate with vipaka, there is 4 types: black kamma to have black vipaka, white kamma to have white vipaka, black and white kamma to have black and white vipaka, not black and not white kamma to have not black and not white vipaka. There are 12 kamma in Atthakatha, they are: 1. classification according to function, that is : the reproductive kamma, the consolidating kamma, the frustrating kamma and the supplanting kamma 2. classification according to the order of ripening, that is : the weighty kamma, the habitual kamma, the proximate kamma and the reserve kamma and 3. classification according to the time of giving the result , that is : the immediately effective kamma, the Kamma ripening in the next life, the indefinitely effective kamma and defunct kamma.

Angulimala Thera's story can be viewed as an example for all, he made kamma in Theravada Buddhism. The big point: he made kammās the bad both kamma (akusol) and the good kamma (kusol). All two types of kamma influence to the life of Angulimala Thera to reap was vipakas include remain kamma through the cycle of death and birth endlessly. Until he had met The Lord Buddha to be good friend, who giving a sermon, then he can have the eye of through. Then he was ordained and thrashly practiced, Finally he attained the Arahantship freely from all bad resultant.

Keywords: Analyze, Kammavipaka

บทนำ

พระพุทธศาสนาสอนเรื่องกรรมไว้อย่างละเอียด กรรมเป็นเหตุปัจจัยให้มนุษย์เป็นคนเลว และคนดีต่างกันดังพระผู้มีพระภาคตรัสว่า สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัยกรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกัน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 14 ข้อ 289: 350)

จากคำสั่งสอนดังกล่าวจะเห็นว่าชีวิตคนทุกคนเกี่ยวข้องกับกรรม ทั้งที่เป็นกรรมเก่า กรรมใหม่ ชีวิตจึงเป็นผลของกรรม คำว่ากรรมนี้แปลว่า กิจการที่ตนกระทำ คำว่าทำหมายถึง ทำด้วยกาย เรียกว่า กายกรรม ที่ทำด้วยวาจา คือ พูด อันเรียกว่า วาจากรรม ทั้งทำด้วยใจ คือคิด อันเรียกว่า

มโนกรรม พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ แปลความว่า เรากล่าวเจตนา (ความตั้งใจ) ว่าเป็นกรรมเพราะคนตั้งใจ คือมีใจมุ่งแล้ว จึงทำทางกาย ทางวาจา ทางใจ ฉะนั้นกรรมคือ กิจที่บุคคลตั้งใจทำ หรือทำด้วยเจตนา ถ้าไม่มีเจตนาไม่เรียกว่ากรรม แต่เมื่อจัดอย่างละเอียด สิ่งที่ทำด้วยไม่มีเจตนา จัดเป็นกรรมชนิดหนึ่ง เรียกว่า กรรมสักว่าทำเพราะอาจให้โทษได้เหมือนกัน (สมเด็จพระญาณสังวร. 2539: 13-14)

วิบากหรือผลแห่งกรรมมีอานุภาพชักนำสัตว์ทั้งหลายให้มีชีวิตความเป็นไปไม่เหมือนกันคือ กรรมวิบากที่เกิดขึ้นจากฝ่ายอกุศลกรรมย่อมจักมีพฤติกรรมยังบุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมได้รับทุกข์ กรรมวิบากที่เกิดขึ้นจากฝ่ายกุศลก็ย่อมจักมีพฤติกรรมยังบุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมให้ได้รับแต่ความสุขความเจริญแต่ในบางครั้งกรรมวิบากฝ่ายดีอาจให้ผลอันชั่วร้าย และกรรมวิบากฝ่ายชั่วร้าย อาจกลับให้ผลเป็นดี (พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร, ป.ธ.9). 2545: 10) ดังเรื่องของพระองค์ คุลิมาลเถระ ผู้เช่นข่ามนุษย์แล้วเอานิ้วมีรอยเป็นพวงคล้องคอไว้ถึง 999 คน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 347: 421) จนได้พบกับพระพุทธเจ้าองค์คุลิมาลโจรจึงละพยศ์และบวชเป็นภิกษุวันหนึ่งท่านไปบิณฑบาตที่นครสาวัตถี ถูกบุคคลขว้างด้วยก้อนดิน ท่อนไม้ก้อนกรวดจนพระองค์คุลิมาลเถระศีรษะแตกโลหิตไหล บาตรก็แตก ผ้าสังฆาฏิกี่ฉีกขาดและเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าฯ ทอดพระเนตรเห็นพระองค์ คุลิมาลเถระแล้วตรัสว่า เธอจงอดกลั้นไว้เถิดพราหมณ์ เธอได้เสวยผลกรรมซึ่งเป็นเหตุในปัจจุบันนี้ เท่านั้น

ถ้าจะพูดเรื่องกรรมให้ชัดเจนก็จะหนีไม่พ้นเรื่องการศึกษาเรื่องปฏิจจสมุปบาทเพราะที่มาของหลักกรรมอยู่ที่ปฏิจจสมุปบาท 12 ประการจากนั้นมาออกลูกเป็นกิเลส กรรมและวิบากหรือถ้ามองเรื่องกรรมตามแนวของกฎเกณฑ์แห่งเหตุและผลหรือเป็นไปตามเหตุปัจจัย ที่เราเรียกว่า อิทัปปัจจยตั้ง โดยสรุปหลักใหญ่ๆของกรรมในพุทธศาสนา 3 ข้อคือ 1) พระพุทธศาสนา แสดงว่ามีกรรมใครทำดีก็เป็นกุศลติดตัว ใครทำชั่วก็เป็นอกุศลกรรมติดตัวอยู่ 2) พระพุทธศาสนาแสดงว่ามีกรรมวิบาก คือผลของกรรม ผลที่เกิดจากกรรมที่ดี ผลที่ชั่วเกิดจากกรรมที่ชั่ว ไม่สับสนกันเหมือนอย่างผลมะม่วงเกิดจากต้นมะม่วง ผลขนุนเกิดจากต้นขนุน หวานพืชเช่นไรก็ได้ผลเช่นนั้น 3) พระพุทธศาสนาแสดงว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตนคือตัวเราเองทุกๆคนเป็นเจ้าของกรรมที่เราทำและเป็นเจ้าของผลกรรมนั้นๆด้วย เมื่อตัวเราเองทำดีก็มีกรรมดีติดตัว และต้องได้รับผลดี เมื่อตัวเราเองทำชั่ว ก็มีกรรมชั่วติดตัวและต้องได้รับผลชั่วไม่ตี จะปัดผลที่ตัวเราทำให้พ้นตัวออกไปด้วยหาได้ไม่ ต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อกรรมของตนเอง ดังเช่นพระองค์คุลิมาลเถระ

ทุกๆคนที่ทำกรรมได้ไว้ กรรมนั้นๆย่อมให้ผลในปัจจุบันบ้าง ในภายหน้าบ้างในเวลาต่อไปบ้างตามแต่กรรมนั้นๆ จะหนักเบาอย่างไร ท่านเปรียบเหมือนยืนอยู่บนที่สูงและโยนสิ่งต่างๆมีก้อนหิน ก้อนดิน กิ่งไม้ ใบหญ้า เมื่อโยนลงมาของที่มีน้ำหนักมากย่อมตกลงสู่พื้นดินก่อนส่วนของที่มีน้ำหนักน้อยกว่าก็ตกถึงพื้นดินภายหลังโดยลำดับ กรรมก็ฉนั้นกรรมที่หนักให้ผลก่อนส่วนกรรมที่หนักน้อยกว่าหรือเบากว่าก็ให้ผลตามหลัง การให้ผลของกรรมจึงเกี่ยวกับกาลเวลาประกอบกับ

สถานการณ์ 4 อย่างคือ 1) คติ 2) อรรถภาพ 3) กาลสมัย 4) การประกอบกรรมในปัจจุบันแต่กรรมย่อมให้ผลแน่นอน

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่องวิเคราะห์กรรมวิบากในพระพุทธศาสนา โดยได้ศึกษาวิเคราะห์ที่การก่อกรรมและการได้รับผลแห่งกรรมของพระองค์สิริมาลเถระที่ฆ่าคนนับนิ้วได้อีกคนเดียวก็จะครบ 1000 แต่ในตอนท้ายสุดของชีวิตได้บรรลุเป็นพระอรหันต์เป็นพระอริยบุคคล จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาวิเคราะห์เป็นอย่างยิ่งว่ากรรมวิบากมีลักษณะอย่างไรกันแน่ การเป็นอริยบุคคลสามารถหยุดหรือหลุดพ้นจากกรรมเก่าหรือไม่ โดยจะศึกษาหาคำตอบจากพระไตรปิฎก และคัมภีร์พระอรรถกถาธรรมบท

เนื้อเรื่อง

คนทั้งหลายนี้เกิดมาไม่เหมือนกันเพราะกุศลกรรมกระทำไว้ต่างกัน สมด้วยพระพุทธปฏิภาสมเด็จพะภควันตบพิตรพุทธสัพพัญญูเจ้าตรัสไว้ฉะนี้ “กมมสสุกา สตตะตา กมมทายาทา กมมโยนิ กมมพณฺฐกมมปฏิสฺสรณากมมสฺสตะ วิภชชติ ยทิตฺทินปฺปณฺตีตยาติ” อันว่าสัตว์โลกทั้งหลายอันจะเกิดมาในโลกนี้ มีลักษณะต่าง ๆ กัน เหตุผลเพราะกรรมที่ตนได้กระทำไว้ บางพวกก็มีกรรมเป็นเชื้อสาย บางพวกก็มีกรรมเป็นกำเนิด บางพวกก็มีกรรมเป็นเผ่าพงศ์วงศ์ บางพวกก็มีกรรมเป็นที่พึ่ง กุศลกรรมและอกุศลกรรมแบ่งสัตว์ให้เป็นสองจำพวกออกไป ให้เป็นหิณะจำพวกหนึ่ง ให้เป็นประณิตจำพวกหนึ่ง ฝ่ายกุศลก็แต่งตั้งให้ดี ฝ่ายอกุศลก็แต่งตั้งให้ชั่วช้า (คิลปาบรรณาการ. 2549: 140-141) มนุษย์เลือกทำกรรมเอาเขาจึงต้องรับวิบากหรือผลของการกระทำ เจตนาจึงมีส่วนสัมพันธ์กับกรรม การกระทำที่มีเจตนาหรือความตั้งใจเป็นตัวนำจึงจะเป็นกรรม การกระทำที่ไร้เจตนาประกอบ ยังไม่เป็นกรรม การกระทำจัดเป็นกรรมเพราะมีเจตนาเป็นส่วนกระตุ้น ถ้าเจตนาไม่ดีเพราะประกอบด้วยอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะและโมหะ

กรรมที่ทำด้วยเจตนาไม่ดีนี้ก็เป็นอกุศลกรรม ส่วนกรรมที่ทำด้วยเจตนาดีมีกุศลมูล โลภะ โทสะ โมหะ จัดเป็นกุศลกรรมหรือกรรมดี แต่อาจมีข้อยกเว้นได้ว่า เจตนาที่ดีไม่เป็นหลักประกันว่าผลกรรมจะออกมาดีเสมอไป เช่น พยาบาลฉีดยาเพื่อช่วยชีวิตคนไข้ แต่เธอฉีดยาผิดทำให้คนไข้ตาย การทำอย่างนี้ของพยาบาลเป็นกรรมดีหรือไม่

เกณฑ์วินิจฉัยกรรมดี และกรรมชั่วในพระพุทธศาสนา สรุปได้ 2 ประการคือ

1. พิจารณาหลักเจตนาการกระทำ ว่ากรรมนั้นเกิดจากเจตนาเช่นใด ถ้าเกิดจากเจตนาดีที่มีกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ กรรมนั้นดีจัดเป็นกุศลกรรม ถ้าเกิดจากเจตนาไม่ดี มีอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ โมหะ กรรมนั้นไม่ดี จัดเป็นอกุศลกรรม

2. พิจารณาผลลัพธ์หรือวิบากของกรรม นั่นก็คือ กรรมใดทำไปแล้วก่อให้เกิดความเดือดร้อนในภายหลัง กรรมนั้นไม่ดี “กรรมใดทำแล้ว ย่อมเดือดร้อนภายหลัง มีหนานองน้ำตาร้องไห้

อยู่เสวยผลแห่งกรรมใด กรรมนั้นทำแล้วไม่ดีเลย” (พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). 2539: 44-46) ส่วนกรรมใดทำไปแล้ว ไม่เดือดร้อนใจภายหลัง กรรมนั้นดี “กรรมใดทำแล้ว ไม่ทำให้เดือดร้อนภายหลัง มีหัวใจเข้มแข็ง เบิกบาน เสวยผลแห่งกรรมใด กรรมนั้นทำแล้วดี”

การเป็นโจรองคฺลิมาล

เมื่ออหิงสกะเป็นที่รักใคร่ของอาจารย์ทีศปาโมกข์จึงเป็นเหตุให้ศิษย์คนอื่นๆเกิดความ อิจฉาริษยาพากันหาเรื่องใส่ร้ายอหิงสกะในที่สุดกล่าวหาว่าเป็นชู้กับภริยาของอาจารย์ต่อมาอาจารย์ก็ หลงเชื่อคำยุยงของศิษย์เหล่านั้นจึงวางแผนฆ่าอหิงสกะด้วยวิธีที่แนบเนียนมากโดยบอกว่าศิษย์ที่จะ สำเร็จการศึกษาจะต้องให้ครุฑทักซิณาหรือของบูชาครูแก่อาจารย์จากนั้นอาจารย์ทีศปาโมกข์ก็บอกวิธี ให้ครุฑทักซิณาด้วยการให้ไปตัดนิ้วมือขวาของคน 1,000 นิ้ว ซึ่งกว่าจะหามาได้ก็ต้องฆ่าคนจำนวนมาก ความจริงอาจารย์มิได้ต้องการครุฑทักซิณาเช่นนั้นแต่ด้วยความเชื่อว่าเป็นวิธีฆ่าอหิงสกะโดยตนจะไม่มี ความผิดเพราะกว่าอหิงสกะจะได้นิ้วมือครบก็คงจะถูกคนอื่นฆ่าตายก่อนแน่แต่ต้องผิดหวังเพราะอหิงส กะฆ่าคนได้มากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อตัดนิ้วมือได้แล้วก็แขวนไว้ตามกิ่งไม้ต่อมาเห็นว่าไม่ปลอดภัยจึงนำมา ร้อยเป็นพวงมาลัยคล้องคอจึงได้ชื่อว่าองคฺลิมาลแปลว่าผู้มีนิ้วมือเป็นพวงมาลัย

ข่าวการฆ่าคนของโจรองคฺลิมาลโด่งดังไปทั่วทุกสารทิศประชาชนต่างก็พากันหวาดกลัวจึง ได้ไปร้องเรียนขอให้พระเจ้าปเสนทิโกศล ส่งทหารไปปราบพระองค์ทรงนำกองทหารไปปราบด้วย พระองค์เองฝ่ายบุโรหิตผู้เป็นบิดาทราบข่าว จึงไปบอกกับนางพราหมณีผู้เป็นภรรยาซึ่งนางพราหมณี ขอให้สามมือออกติดตามองคฺลิมาลกลับบ้านแต่ผู้เป็นสามีไม่กล้าไปธรรมดามารดาเป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยน อุดมด้วยพรหมวิหารธรรม มีความสงสารต่อบุตรที่กำลังตกทุกข์ได้ยากจึงตัดสินใจออกเดินทางเข้าป่า เพื่อติดตามองคฺลิมาลซึ่งวันนั้นองคฺลิมาลดีใจมากที่เหลือเพียงนิ้วเดียวเท่านั้นก็จะครบตามจำนวนจึง ออกจากป่ามาตัดกรอคนอยู่ปากทางพอเห็นมารดาเดินมาก็จำไม่ได้จึงถือดาบวิ่งเข้าใส่หมายจะฆ่าเพื่อ ตัดเอานิ้วมือทันที (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 348: 422-423)

พระพุทธองค์ทรงโปรดโจรองคฺลิมาล

พระพุทธองค์ทรงตรวจดูสัตว์โลกด้วยพระญาณทรงเห็นว่าโจรองคฺลิมาลนั้นมีอุปนิสัยที่จะ ได้บรรลุมรรคผลนิพพานจึงจะได้เสด็จไปโปรดนับว่าเป็นพระมหากรุณาคุณหนึ่งในพระพุทธคุณ 3 ประการคือพระปัญญาคุณพระวิสุทธิคุณและพระกรุณาคุณที่พระองค์ทรงแสดงความเป็นกัลยาณมิตร แก่เวไนยสัตว์ด้วยการบำเพ็ญพุทธกิจ 5 ประการคือ

1. ปุเรภัตตกิจเป็นพุทธกิจภาคเช้าหลังจากทรงทำภารกิจส่วนพระองค์เรียบร้อยแล้วก็ทรง แสดงธรรมโปรดประชาชน
2. ปัจฉภัตตกิจเป็นพุทธกิจภาคบ่ายหลังจากทรงทำภารกิจส่วนพระองค์เรียบร้อยแล้วก็ ทรงแสดงโอวาทแก่ภิกษุแล้วทรงตรวจดูความเป็นไปของชาวโลกและทรงแสดงธรรมโปรดประชาชน ที่มาประชุมกัน

3. ปุริมยามกิจเป็นพุทธกิจในยามที่ 1 พระองค์ทรงโปรดให้ภิกษุสงฆ์เข้าเฝ้าทูลถามปัญหาของกรรมฐานขอให้ทรงแสดงธรรมทรงใช้เวลานี้ตอบปัญหาของภิกษุสงฆ์

4. มัชฌิมยามกิจเป็นพุทธกิจในยามที่ 2 พระองค์ทรงโปรดให้เหล่าเทวดาเข้าเฝ้าทรงใช้เวลานี้ตอบปัญหาของเหล่าเทวดา

5. ปัจฉิมยามกิจเป็นพุทธกิจในยามที่ 3 พระองค์ทรงตื่นจากบรรทมสี่ไสยาสน์แล้วก็เสด็จเดินจงกรมประทับนั่งพิจารณาสอดส่องว่าบุคคลใดที่ควรจะไปโปรดเป็นพิเศษ

เมื่อพระพุทธองค์ทรงเห็นว่าโจรองคฺคิมาลจะได้บรรลุมรรคผลนิพพานจึงได้เสด็จไปโปรด แต่โจรองคฺคิมาลเห็นพระองค์แทนที่จะเกิดความสำนึกกลับเปลี่ยนใจจากการไล่ฆ่ามารดามาเป็นไล่ฆ่าพระองค์แต่ด้วยพุทธานุภาพทำให้โจรองคฺคิมาลวิ่งตามไม่ทันจึงได้ร้องบอกให้พระองค์หยุดพระองค์จึงตรัสว่า “เราหยุดแล้วแต่เธอยังไม่หยุด” โจรองคฺคิมาลสงสัยว่าทำไมพระองค์เดินอยู่กลับตรัสว่าหยุดแล้วในขณะที่ตัวเองหยุดแล้วทำไมพระองค์จึงตรัสว่ายังไม่หยุดพระพุทธองค์ทรงอธิบายว่า “เราได้หยุดแล้วหมายถึงหยุดฆ่าสัตว์ตัดชีวิตส่วนเธอยังไม่หยุดหมายถึงไม่หยุดฆ่าสัตว์ตัดชีวิต” เมื่อโจร องคฺคิมาลได้ฟังธรรมด้วยพระสุระเสียงประกอบด้วยองค์ 8 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 387: 481)

คือ (1) นุ่มนวล (2) ฟังชัดเจน (3) ไพเราะ (4) ฟังง่าย (5) กลมกล่อม (6) ไม่พร่า (7) ลุ่มลึก (8) มีกังวานก็เกิดความระลึกได้และรู้สึกตัวทั้งมีความละเอียด และเกรงกลัวต่อผลแห่งกรรมที่ตนได้ทำไว้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธองค์ตั้งใจฟังธรรมจนได้บรรลุโสดาปัตติผลสำเร็จ เป็นพระโสดาบันอันเป็นพระอรหันต์ขั้นต้นในพระพุทธศาสนา (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 349: 423-424)

จากข้อความที่ตรัสกับโจรองคฺคิมาลนี้พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมเทศนาเรื่องการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์คือปาณาติปาตาเวรมณีซึ่งจัดแบบสากัจฉาหรือสนทนาวิธีนี้พระพุทธองค์ทรงใช้บ่อยกับบุคคลที่มาเข้าเฝ้าหรือทรงพบยังไม่เลื่อมใสศรัทธาไม่เข้าใจหลักธรรมซึ่งในการสอนหรือการสนทนาของพระพุทธองค์มักจะเป็นฝ่ายถามนำคู่สนทนาเข้าสู่ความเข้าใจธรรมและเลื่อมใสในที่สุด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). 2547: 46-50)

โดยพระพุทธองค์ทรงประกอบด้วยคุณลักษณะหรือเพียบพร้อมองค์แห่งความเป็นครู 6 ประการคือ (1) ทรงสอนสิ่งที่จริงและเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง (2) ทรงรู้เข้าใจสิ่งที่สอนอย่างถ่องแท้สมบูรณ์ (3) ทรงสอนด้วยเมตตากรุณาด้วยมุ่งประโยชน์แก่ผู้รับคำสอนเป็นที่ตั้งไม่หวังผลตอบแทน (4) ทรงทำได้จริงอย่างที่สอน (5) ทรงมีบุคลิกภาพโน้มน้าวจิตใจของผู้เข้าใกล้ซิดสนิทสนมและพึงพอใจให้ได้รับความสุข (6) ทรงมีหลักการสอนและวิธีการสอนที่ยอดเยี่ยม

การสอนของพระพุทธองค์แต่ละครั้งแม้เป็นเพียงธรรมมีกถาหรือการสนทนาทั่วไปซึ่งมิใช่คราวที่มีความมุ่งหมายเฉพาะพิเศษก็จะดำเนินไปประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่ง โดยมีองค์ประกอบที่เป็น

คุณลักษณะ 4 ประการคือ (1) สันตัสสนาชี้แจงให้เห็นชัดคือจะสอนอะไรก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจนจนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้งเห็นจริงเหมือนจูงมือไปดูเห็นกับตา (2) สมาทปนาชวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติคือสิ่งใดควรปฏิบัติหรือห้าห้า ก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่ามองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญจนใจยอมรับอยากลงมือทำหรือนำไปปฏิบัติ (3) สมุตเตชนาเร้าใจให้อาจหาญแกลัวกล้าคือปลุกเร้าใจให้อาจกระตือรือร้นเกิดความอุตสาหะมีกำลังใจแข็งขันมั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจนได้ สู้งานไม่หวั่นระย่อไม่กลัวเหนื่อยไม่กลัวยาก (4) สัมปหังสนาปลอบโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือบำรุงจิตใจให้ชุ่มชื่นเบิกบานโดยชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเริงเบิกบานใจ (พระราชาวรมุณี (ป.อ.ปยุตโต). 2528: 158-159)

ขณะที่โจรองคฺลิมาลกำลังฟังพระธรรมเทศนาอยู่นั้นได้รับอานิสงส์แห่งการฟังธรรม 5 ประการคือ (1) ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง (2) เข้าใจชัดสิ่งที่ได้ฟังแล้ว (3) บรรเทาความสงสัยเสียได้ (4) ทำความเห็นให้ตรง (5) จิตของผู้ฟังธรรมย่อมเลื่อมใส” ซึ่งนับว่าเป็นผลสืบเนื่องจากการดำเนินตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาที่มีศรัทธาในพระรัตนตรัยและปฏิบัติตามองค์แห่งการบรรลุธรรมคือโศดาบัน 4 คือ (1) สัปปุริสสังเสวะคบหาสัตบุรุษ (2) สัทธัมมัสสวนะการฟังพระสัทธรรม (3) โยนิโสมนสิการการมนสิการโดยแยบคาย (4) ธัมมานุธัมมปฏิบัติปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม (ที.ปา. (ไทย) 11/311/286) เมื่อพระธรรมเทศนาจบก็ได้บรรลุเป็นพระโศดาบัน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 18 ข้อ 1: 1-2) (บรรลุธรรมหมายถึงการเห็นด้วยญาณซึ่งเป็นการเห็นและมีความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้งในคุณลักษณะที่เป็นกิริยาอาการ 3 ลักษณะคือ (1) อนิจจตาความไม่เที่ยง (2) ทุกขตาความเป็นทุกข์ (3) อนัตตตาความเป็นของไม่ใช่ตัวตนซึ่งเป็นอารมณ์ของวิปัสสนา

องค์ความรู้และนวัตกรรม

กรรมที่ส่งผลให้เป็นพระอรหันต์ การที่พระองคฺลิมาลสามารถบรรลุธรรมได้นั้นเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ 2 ประการคือ 1) เกิดจากการสั่งสมบารมีมาจากอดีตชาติ 2) เกิดจากการได้รับสดับพระธรรมเทศนาจากพระพุทธองค์โดยตรงจึงทำให้มีอานิสงส์มาก สำหรับกรรมอุปฆาตกรรมซึ่งเป็นกรรมหนึ่งในสี่ของกรรมที่ว่าโดยหน้าที่ซึ่งโจรองคฺลิมาลได้กระทำแล้วบาปเหล่านั้นไม่ได้ไปหลบซ่อนอยู่ที่ไหนแต่ที่ ได้รับผลดีก็เพราะว่าบาปเหล่านั้นถูกฆ่าตายแล้วด้วยอุปฆาตกรรม

ซึ่งเป็นกรรมฝ่ายกุศลของท่านพระองคฺลิมาลเมื่อตามมาทันเขาก็ทำหน้าที่ฆ่าบาปอกุศลเหล่านั้นตามหน้าที่แล้วยังความดีความเจริญให้เกิดขึ้นแก่ท่านทันทีทำให้ท่านมีจิตใจเลื่อมใสได้บำเพ็ญสมณธรรมจนกระทั่งได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในที่สุดแต่ถึงกระนั้นก็ยังต้องรับผลแห่งกรรมที่เคยทำไว้ดังเช่นวันหนึ่งท่านเข้าไปบิณฑบาตยังกรุงสาวัตถีก่อนคืนก่อนนโมก่อนนโมที่บุคคลขว้างไปทางอื่นแต่มาตกลงที่กายของท่านเป็นเหตุให้ศีรษะแตกโลหิตไหลบาตรแตกสังฆาฏิขาดด้วยอำนาจกรรมเก่าที่

ท่านฆ่าคนเป็นจำนวนมากถึงแม้จะอุปสมบทแล้วเศษของกรรมนั้นก็ยังคงให้ผลอยู่เป็นเหตุทำให้ท่านต้องเสวยผลของเศษกรรมเหล่านั้นจนกระทั่งเมื่อท่านได้นิพพานแล้วเพราะไม่มีรูปไม่มีนามมารับอกุศลกรรมเหล่านั้นจึงเป็นอโหสิกรรมคือเลิกให้ผลไป

นอกจากนี้การฆ่ามนุษย์ของโจรองคฺลิมาลนั้นไม่เป็นอนันตริยกรรม ในทางพระพุทธศาสนอนันตริยกรรมหมายถึงกรรมที่เป็นบาปหนักที่สุดฝ่ายอกุศลกรรมตัดทางสวรรค์ตัดทางนิพพานกรรมที่ให้ความเดือดร้อนมีอำนาจให้ผลในภพเป็นลำดับต่อไปมี5ประการคือ (1) มาตุฆาตฆ่ามารดา (2) ปิตุฆาตฆ่าบิดา (3) อรหันตฆาตฆ่าพระอรหันต์ (4) โลหิตุปบาททำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงห้อพระโลหิต (5) สังฆเภททำสงฆ์ให้แตกแยกกัน และไม่ได้ประทุษร้ายภิกษุณีซึ่งเป็นกรรมที่มีโทษหนักแต่ก็ห้ามเฉพาะการบรรลุมรรคเท่านั้น

พฤติกรรมการฆ่ามนุษย์ของโจรองคฺลิมาลแม้เป็นปาณาติบาตแต่ไม่ถึงกับเป็นอนันตริยกรรมและไม่เป็นภิกษุณีทุสกกรรมท่านจึงสามารถบรรลุเป็นพระอรหันต์ได้ และถึงแม้องคฺลิมาลแม้จะเคยเป็นโจรฆ่ามนุษย์ตายจำนวนมากแต่ภายหลังเมื่อได้พระโพธิสัตว์เป็นกัลยาณมิตรคอยสั่งสอนได้สมาทานศีล5ครั้งถึงแก่กรรมก็ได้เสวยผลแห่งกรรมตามสมควรและได้รับอานิสงส์ของการรักษาศีล5แต่ละข้อดังนี้

ก. อานิสงส์ของศีลข้อที่1เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์

(1) เป็นผู้มัววัวะใหญ่น้อยครบถ้วน (2) มีร่างกายส่วนสูงและใหญ่สมส่วนกัน (3) มีความคล่องแคล่วว่องไว (4) มีฝ่าเท้าวางราบเป็นอันดี (5) มีความชุ่มชื้น (6) มีความอ่อนโยน (7) มีความสะอาด (8) มีความกล้าหาญ (9) มีเรี่ยวแรงมาก (10) มีคำพูดสะสวย (11) เป็นที่รักของชาวโลก (12) พวกพ้องไม่แตกแยกกัน (13) ไม่เป็นคนมักหวาดกลัว (14) ไม่ถูกกำจัดทำร้าย (15) ไม่ตายด้วยถูกผู้อื่นทำลาย (16) มีบริวารมาก (17) มีรูปงาม (18) มีทรวดทรงงาม (19) มีอาหารน้อยหรือไม่มีอาหาร (20) ไม่เป็นคนเศร้าโศก (21) ไม่วิบโยคจากคนและของที่รักใคร่พึงพอใจ (22) มีอายุยืน

ข. อานิสงส์ของศีลข้อที่2เจตนางดเว้นจากการลักทรัพย์

(1) มีความมั่งคั่ง (2) มีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก (3) มีโภคะมาก (4) โภคะที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น (5) โภคะที่เกิดขึ้นแล้วมั่นคงถาวร (6) ได้โภคะที่ตนปรารถนาโดยรวดเร็ว (7) โภคะไม่สลายไปด้วยพระราชภัยและโจรภัยเป็นต้น (8) ได้ทรัพย์ที่ไม่ทั่วไปแก่คนอื่น (9) เป็นคนยอดเยี่ยมของโลก (10) ไม่รู้จักคำว่าไม่มี (11) มีความเป็นอยู่สุขสบาย

ค. อานิสงส์ของศีลข้อที่3เจตนางดเว้นจากการประพฤตินิยาม

(1) ไม่มีศัตรู (2) เป็นที่รักใคร่พึงพอใจของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย (3) ได้ลาภเช่นข้าวน้ำเป็นต้น (4) หลับเป็นสุข (5) ตื่นเป็นสุข (6) พ้นจากภัยในอบายภูมิ (7) ไม่เกิดเป็นหญิงหรือได้อัตถภาพเป็นกระเทย (8) ไม่มักโกรธ (9) เป็นคนเปิดเผยพูดจริงทำจริง (10) ไม่เป็นคนคอตกหรือไหลหลุกคือผิดหวังหรือเสียใจ (11) ไม่ก้มหน้าคือไม่ขวยเขิน (12) ทั้งสตรีและบุรุษต่างเป็นที่รักของกันและกัน

(13) มีอินทรีย์บริบูรณ์ (14) มีลักษณะบริบูรณ์ (15) ไม่มีความหวาดระแวงสงสัย (16) มีความชวนชวายน้อย (17) มีความเป็นอยู่สุขสบายเป็นปกติ (18) เป็นคนไม่มีภัย (19) ไม่วิปริตจากคนและของที่รัก

ง. อานิสงส์ของศีลข้อที่ 4 เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ

(1) มีอินทรีย์ผ่องใส (2) เป็นคนพูดจาไพเราะสละสลวย (3) มีพื้นสะอาดเรียบเสมอกัน (4) ไม่อ้วนเกินไป (5) ไม่ผอมเกินไป (6) ไม่เตี้ยเกินไป (7) ไม่สูงเกินไป (8) มีสัมผัสเป็นสุข (9) มีกลิ่นปากหอมเหมือนกลิ่นดอกกุหลาบ (10) มีบริวารชวนสอนง่ายเชื่อฟังดี (11) มีคำที่พูดแล้วคนเชื่อถือได้ (12) มีลึ้นบางสีแดงและอ่อนเหมือนกลีบดอกกุหลาบ (13) จิตใจไม่ฟุ้งซ่าน (14) มีความมั่นคงไม่มีความหวั่นไหว

จ. อานิสงส์ของศีลข้อที่ 5 เจตนาการงดเว้นจากการเสพสุราเมรัย

(1) รู้แน่ชัดในกิจที่ควรทำทั้งในอดีตปัจจุบันและอนาคตได้รวดเร็ว (2) มีสติมั่นคงอยู่เสมอ (3) ไม่เป็นบ้า (4) เป็นคนมีความรู้ (5) ไม่เกียจคร้าน (6) ไม่โง่งง (7) ไม่เป็นคนทวนกลและใบ้ (8) ไม่เป็นคนขี้เมา (9) เป็นคนไม่ประมาท (10) ไม่ขี้หลงขี้ลืม (11) ไม่เป็นคนมักหวาดกลัว (12) ไม่เป็นคนมักแวงดี (13) ไม่เป็นคนขี้อริยา (14) เป็นคนพูดคำสัตย์ (15) ไม่เป็นคนพูดส่อเสียดไม่พูดคำหยาบและไม่พูดเพื่อเจ้า (16) ไม่เป็นคนเกียจคร้านทั้งกลางวันและกลางคืน (17) เป็นคนกตัญญู (18) เป็นคนกตเวที (19) ไม่เป็นคนตระหนี่ (20) เป็นคนมีจาคะ (21) เป็นคนมีศีล (22) เป็นคนเที่ยงตรง (23) ไม่เป็นคนมักโกรธ (24) เป็นคนจิตใจมีหิริ (25) เป็นคนจิตใจมีโอตตปปะ (26) เป็นคนมีความเที่ยงตรง (27) เป็นคนมีปัญญามาก (28) เป็นคนมีปัญญาแตกฉาน (29) เป็นบัณฑิต (30) เป็นผู้ฉลาดรู้ในสิ่งเป็นประโยชน์และสิ่งไม่เป็นประโยชน์

พระพุทธองค์ตรัสอานิสงส์ของศีลมี 5 ประการคือ (1) มีโภคทรัพย์เป็นอันมากซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ (2) กิตติศัพท์อันงามย่อมฟุ้งซ่านไป (3) อยู่ในบริษัทใดมีชัตติยบริษัทเป็นต้นก็อยู่ด้วยความแก้แกล้วกล้าไม่เก้อเขิน (4) ไม่หลงลืมสติตาย (5) หลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ และย่อมได้สมบัติโดยสรุป 3 ประการคือ มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ ดังที่ท่านกล่าวไว้ว่า “คนทั้งหลายจะไปสู่สุคติได้ก็เพราะศีลจะถึงพร้อมด้วยโภคทรัพย์ได้ก็เพราะศีลจะบรรลุนิพพานได้ก็เพราะศีล” โจรองคุณิมาลรักษาศีล 5 เป็นนิจศีลและฟังธรรมคำสั่งสอนของพระโพธิสัตว์จึงได้รับอานิสงส์เหล่านี้และสมบูรณ์ด้วยสมบัติเหล่านี้ อันเป็นอุปนิสัยแห่งการบรรลุอรหัตตผล 2 ประเภทคือ เจโตวิมุตติและปัญญาวิมุตติ กล่าวคือ พระนิพพานนั่นเอง

สรุป

พระองค์คุณิมาลทำไมถึงได้บรรลุธรรม เพราะหากพิจารณาแบบปุถุชนแล้วถือว่าท่านขาดคุณสมบัติที่จะบรรลุธรรมอย่างมาก แต่เมื่อมองย้อนไปถึงอดีตชาติของคุณิมาลได้ทำกุศลกรรมคือฆ่าสัตว์และมนุษย์แต่ก็ได้ทำกุศลกรรมคือฟังธรรมและสมาทานศีล 5 อย่างน้อย 3 ชาติ เนื่องจากท่านเกิด

ร่วมพระชาติกับพระพุทธเจ้าในชาติถึง 3 ชาติ รวมทั้งในชาติที่เกิดเป็นองคุลิมาลรวม 4 ชาติในคราวเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์เป็นเหตุปัจจัยให้ได้ฟังธรรมจึงรู้โทษของความไม่มีศีลมีการฆ่าสัตว์เป็นต้นและอานิสงส์ความมีศีล เพราะผลสืบเนื่องมาจากการมีธรรมที่สั่งสมมาตั้งแต่ในอดีตคือได้ฟังธรรมจากพระโพธิสัตว์สมาทานศีล 5 ตั้งความปรารถนาในอรหัตตภูมิและทำบุญกุศลในสำนักพระอริยเจ้ากว่า 100,000 กัป

จนกระทั่งในชาติสุดท้ายเกิดเป็นโจรองคุลิมาลก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระพุทธเจ้าที่เสด็จไปแสดงธรรมโปรดจนเลิกเป็นโจรได้เด็ดขาดและเกิดจิตสำนึกกระสีกถึงความผิดที่ตนได้กระทำลงไปตั้งใจไปตามกระแสพระธรรมและปฏิบัติทั้งสมถและวิปัสสนาด้วยความอดทนและขยันพากเพียรจนในที่สุดก็ได้บรรลุโสดาปัตตผลแล้วจึงทูลขออุปสมบท เพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรมตามหลักไตรสิกขา คือ ศีลสมาธิปัญญาให้สูงยิ่งขึ้นไป

ในที่สุดก็ได้พบกับทางสว่างแห่งชีวิตบรรลุอรหัตตผลสำเร็จเป็นพระอรหันต์พระพุทธเจ้าถึงได้ตรัสเรื่องกฎแห่งกรรมเอาไว้ชัดเจน ตามวงจรปฏิจสมุพบาทคือวงจรเนื้อหาของกฎแห่งกรรมก็คือ ทำอะไรก็ได้อย่างนั้น ดังนั้นการที่โจรองคุลิมาลได้ฆ่าคนไปเกือบพันคนนั้นก็เป็นการชำระกรรมกันตามปกติ ที่ไม่ปกติคือไม่มีใครรู้ว่าคนเหล่านั้นก็เคยฆ่าท่านมาในชาติก่อนๆ เหมือนกัน (เพราะกรรมเป็นเรื่องอจินไตย) กรรมจึงชดใช้กันด้วยกรรม กลายเป็นห่วงโซ่แห่งกรรมไม่จบสิ้น ถ้าท่านองคุลิมาลท่านไม่ได้เจอพระพุทธเจ้า ป่านนี้ก็อาจจะยังไม่จบก็ได้ การที่ท่านองคุลิมาลลงมือฆ่าคนมากมายนั้นเมื่อองคุลิมาลพบพระพุทธเจ้าก่อน จึงรีบฉวยโอกาสหมายที่จะฆ่าพระองค์ท่านแทน แต่พระองค์ท่านรู้อยู่แล้วว่าองคุลิมาลจะบรรลุเป็นอรหันต์ จึงเข้าระงับกรรมให้ พระองค์ท่านจึงใช้ฤทธิ์ทำให้องคุลิมาลวิ่งตามไม่ทัน เพื่อให้องคุลิมาลใช้กรรมส่วนที่เหลือและให้หมดในภพภูมิมาเนจจรจริงๆ พอองคุลิมาลหมดแรงแล้วนั้นแหละ พระพุทธองค์จึงหยุดแล้วก็กล่าวแก่องคุลิมาลว่า "เรา" หยุดแล้ว "ท่าน" เล่าหยุดหรือยัง

ฉับพลันองคุลิมาลเมื่อได้ยินดังนั้น ก็บรรลุเป็นพระโสดาบันและขอบวชด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทาพากเพียรปฏิบัติจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์หรือพระองค์องคุลิมาลอรหัตต์ ถึงแม้พระองค์องคุลิมาลเป็นโจรฆ่าคนตายมากมาย แต่ก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาได้ บาปที่ฆ่าคนตายนั้นไปหลบซ่อนอยู่ที่ไหนเมื่อตอบตามสภาวะธรรมก็คืออกุศลกรรมที่ฆ่าคนตายเกิดขึ้นด้วยโทสชวณะวิถีละ 7 ขณะตลอดมา ซึ่งการส่งผลของชวณะนั้นมีกำหนดเวลา คือ ชวณะดวงที่ 1 ก็ได้รับขณะบำเพ็ญสมณธรรม แต่ชวณะดวงที่ 7 ให้ผลได้ในชาตินี้เท่านั้นซึ่งท่านองคุลิมาลจะส่งผลปฏิสนธิในอบายทุกคติในภพภูมินั้นต้องรอให้ถึงแก่ความตายเสียก่อนคือส่งผลได้ในภพหน้าแต่ไม่มีโอกาสส่งผลเป็นอโหสิกรรมไป เพราะท่านบำเพ็ญกุศลอันเป็นอรหัตตมรรค พระองค์องคุลิมาลเมื่อได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว จิตใจขององคุลิมาลก็เป็นจิตใจที่เหนือกฎแห่งกรรม ปล่อยวางทั้งกุศลและอกุศลเป็นโลกุตรจิตแต่เมื่อยังมีร่างกายอยู่ในวิภวสสารจึงยังได้รับผลของกรรมอยู่บ้าง

เช่น ไม่ได้รับประทานอาหารเมื่อออกบิณฑบาต บางครั้งถูกเอาก้อนหินขว้างปาทำให้บางที่ถึงกับ ศีรษะแตก โลหิตไหลออกมาก็มืดเป็นเศษกรรมเพียงเล็กน้อย องคุลิมาลสร้างสมกุศลกรรมมาหลาย ภพหลายชาติ แม้กระทั่งชาติสุดท้ายก็เป็นศิษย์ที่ดีเลิศ และด้วยความปรารถนาจะเข้าถึงจิตบริสุทธิ์ทำให้เชื่ออาจารย์ และทำกรรมชั่วเพราะหลงผิดมิใช่ด้วยโทสะ จนในที่สุดด้วยอาณิสัยของกุศลกรรมที่ สร้างสมมา ทำให้พบกับกัลยาณมิตร คือพระพุทธเจ้า ได้ฟังธรรมจึงเกิดดวงตาเห็นธรรมเข้าถึงจิตที่ บริสุทธิ์ได้จริง จนไม่มีอุปาทานยึดมั่นในชั้น 5 ก็ไม่มีตัวตน ไม่มีทุกข์จิตก็เป็นโลกุตระ อยู่เหนือกฎ แห่งกรรม จิตก็พ้นทุกข์สิ้นเชิงแต่ตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ในวัฏสงสารก็ต้องรับวิบากกรรมทางกายบ้าง เป็นธรรมดาเหมือนเช่นองคุลิมาล ส่วนคำอธิษฐานของคาถาองคุลิมาลดังกล่าวเท่ากับเป็นเครื่อง ประเมินผลของพระพุทธเจ้าเพื่อให้พระองค์องคุลิมาลได้ทบทวนความรู้สึกของตนเองที่ตอบสนองต่อการ ทำร้ายของคนทั่วไปด้วยประการต่างๆ แต่เมื่อสิ่งที่ท่านพูดออกมาเป็นจริงก็แสดงว่าตั้งแต่ท่านบวชมา จิตท่านเป็นปกติมีธรรมเป็นหลักใจที่มั่นคงไม่หวั่นไหว

เพราะความรุนแรงที่ท่านได้รับได้เจริญกรุณาธรรมอย่างกล้าหาญอดทนตามที่พระพุทธ องค์ได้ทรงกระทำเป็นแบบอย่างพระองค์องคุลิมาลเป็นตัวอย่างของการเจริญเมตตาว่า จะต้องกล้าหาญ และอดทนถึงที่สุดไม่ยอมตกอยู่ในอำนาจความรู้สึกฝ่ายต่ำ ไม่ว่าจะถูกระทอนทรมานทั้งหกหน้าสาหัส สักปานใดก็ตาม การที่ท่านถูกขว้างปาตำท้ออย่างหน้าหกหน้าสาหัส และท่านยอมรับอย่างสงบเป็น การเตรียมใจพร้อมที่จะก้าวขึ้นสู่ธรรมชั้นสูงต่อไปพระองค์องคุลิมาลบรรลุโสดาปัตติผลก่อนบวช หลังจาก ฟังพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเรื่องการไม่ฆ่าสัตว์จากนั้นจึงทูลขอบวช ครั้นบวชแล้วก็ได้เจริญ วิปัสสนาจนได้บรรลุอรหัตผลพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงนับได้ว่าท่านเป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งในพระ อรหันต์ทั้งหลายที่ผ่านความชั่วร้ายและผ่านความดีมาอย่างถึงที่สุด แล้วจึงอยู่เหนือดีเหนือชั่วในที่สุด แล้วท่านก็ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติธรรมจนได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ท่านจัดอยู่ในพระอสีติมหาสาวก หรือพระสาวกผู้ใหญ่ 80 องค์เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า พระองค์องคุลิมาลแผ่เมตตาจิตไปในสรรพสัตว์ทั้งหลายที่คิดปองร้ายท่านแต่ท่านใช้ ชั้นดีธรรมข่มความโกรธลงได้และเป็นผู้ได้ช่วยเหลือหญิงที่มีกรรมแก่ใกล้ตลอดซึ่งท่านได้ใช้บทสวด มนต์ที่พระพุทธเจ้าได้สอนให้ไปโปรดหญิงคนนั้นและหญิงนั้นก็ตลอดลูกด้วยความปลอดภัยเพราะ ความเมตตาของพระองค์องคุลิมาลดังนั้นความมีจิตเมตตาจึงจัดเฉพาะเป็นคุณลักษณะของท่าน

บรรณานุกรม

- พระไตรปิฎกภาษาไทย. (2539). ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระญาณสังวร. (2539). **กรรมและความเข้าใจเรื่องกรรม**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ธรรมสภา.
- พระพรหมโมลี (วิลาศ ญาณวโร, ป.ธ.9). (2545). **กรรมที่ปณี**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่โรงพิมพ์ธรรมสาร.
- ศิลปาบรรณาคาร. (2549). **มลินทปัญหา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร.
- พระเมธีธรรมมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต). (2539). **กรรมและการเวียนว่ายตายเกิด**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2547). **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมนี (ป.อ. ปยุตโต). (2528). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ด้านสุทธาการพิมพ์จำกัด.